

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Прев 210/2021
08.07.2021. године
Београд

Врховни касациони суд у већу састављеном од судија: Бранка Станића, председника већа, Татјане Матковић Стефановић и Татјане Миљуш, чланова већа, у парници по тужби тужиоца – противтуженог ДОО ИЗВОР Параћин, Видовданска број 8, чији су пуномоћници Никола Станојевић, адвокат у ... и Бојан Стојановић, адвокат у ..., против туженог – противтужиоца NIP INOX ДОО Доња Мутница, Параћин, чији је пуномоћник Мирјана П. Рајић Илић, адвокат у ..., ради раскида уговора и повраћаја аванса, вредност предмета спора 14.400.000,00 динара, одлучујући о ревизији туженог–противтужиоца изјављеној против пресуде Привредног апелационог суда 8Пж 5441/18 од 03.12.2020. године, у седници већа одржаној 08. јула 2021. године, донео је

РЕШЕЊЕ

Ревизија туженог – противтужиоца се **УСВАЈА, УКИДАЈУ** се пресуда Привредног суда у Крагујевцу 1П 920/2017 од 09.07.2018. године у ставу 2, у ставу 3. у делу који се односи на исплату износа од 47.266 евра и у ставу 4. изреке и пресуда Привредног апелационог суда 8Пж 5441/18 од 03.12.2020. године у односу на тај део, и предмет се у том делу враћа првостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Привредни суд у Крагујевцу је донео пресуду 1П 920/2017 дана 09.07.2018. године којом је у 1. ставу изреке одбацио тужбу тужиоца – противтуженог ИЗВОР ДОО Параћин (у даљем тексту: тужилац) у делу захтева којим тражи да суд раскине Уговор о испоруци и монтажи опреме број 01-01/2015 закључен 03.04.2015. године између тужиоца као наручиоца и туженог-противтужиоца NIP INOX ДОО Доња Мутница (у даљем тексту: тужени) као испоручиоца; у 2. ставу изреке усвојио тужбени захтев тужиоца и обавезао туженог да тужиоцу исплати износ од 14.400.000,00 динара на име повраћаја аванса, са законском затезном каматом од 20.05.2015. године до исплате; у 3. ставу изреке одбио противтужбени захтев туженог да се обавезе тужилац да испуни обавезе предвиђене Уговором о испоруци и монтажи опреме број 01-04/15 који је код туженог заведен под 182-02/15 од 03.04.2015. године, а код тужиоца под бројем 269 од 03.04.2015. године и да исплати износ од 47.266 евра на име преосталог дела прве рате доспеле 26.04.2015. године из члана 2. уговора и да се обавезе тужилац да испуни обавезе предвиђене истим уговором и преузме део израђене опреме, те да се обавезе тужилац да на име накнаде штете због складиштења дела израђене опреме по истом уговору, а по рачуну број 02/16 од 25.02.2016. године плати износ од 2.000.000,00 динара са законском затезном каматом почев од 01.11.2015. године до исплате и да на име законске затезне камате на износ набављене, а неупотребљене опреме од 10.226.055,20 динара плати законске затезне камате почев од 01.11.2015.

године до исплате, и у ставу 4. изреке обавезао туженог да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка у износу од 968.950,00 динара.

Привредни апелациони суд је пресудом 8Пж 5441/18 од 03.12.2020. године одбио жалбу туженог као неосновану и потврдио пресуду Привредног суда у Крагујевцу 1П 920/2017 од 09.07.2018. године у 2, 3. и 4. ставу изреке.

Против наведене другостепене пресуде тужени је изјавио благовремену ревизију којом пресуду побија у делу којим је потврђена првостепена пресуда у 2. ставу, у 3. ставу који се односи на исплату износа од 47.266 евра и у 4. ставу изреке, због битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. Закона о парничном поступку учињене у другостепеном поступку и због погрешне примене материјалног права.

Врховни касациони суд је испитао побијану пресуду по одредби члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ бр 72/2011 ... 18/2020) и одлучио да је ревизија туженог основана.

У побијаном делу нижестепене пресуде донете су на основу погрешне примене материјалног права, због чега је чињенично стање остало непотпуно утврђено.

Према чињеничном стању на коме су пресуде засноване, тужилац и тужени су закључили Уговор о испоруци и монтажи опреме дана 03.04.2015. године којим је уговорена испорука, монтажа и пуштање у рад опреме у свему према понуди број 25/15 испоручиоца, овде туженог, која чини саставни део уговора. Укупна вредност уговора одређена је у члану 2. на износ од 275.000 евра у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан плаћања, при чему у цену није укалкулисан ПДВ, а плаћање уговорене цене одређено је на начин да се 45.000 евра + ПДВ у динарској противвредности плаћа авансно, одмах након потписивања уговора, 94.000 евра + ПДВ у динарској противвредности 25.04.2015. године, 68.000 евра + ПДВ у динарској противвредности након завршетка монтаже и потписивања записника о примопредаји и 68.000 евра + ПДВ у динарској противвредности до 19.03.2016. године. Рок испоруке уговорен је у члану 3. уговора на 5 месеци од дана уплате авансних средстава, стим да тужени има право на продужење рока у случајевима више силе и неуредног испуњења обавезе из члана 2. уговора од стране тужиоца. Тужилац је туженом уплатио 3.500.000,00 динара дана 03.04.2015. године, када је и потписан уговор, по авансном рачуну туженог од 02.04.2015. године. Затим је 14.04.2015. године уплатио на рачун туженог 2.400.000,00 динара по авансном рачуну туженог од истог дана, затим 27.04.2015. године износ од 6.100.000,00 динара по авансном рачуну од истог дана, 02.05.2015. године 2.400.000,00 динара по авансном рачуну од истог дана. Понудом туженог на основу које је закључен уговор, број 25/15 од 27.03.2015. године, дефинисана је као предмет уговора линија за производњу по цени од 275.000 евра + ПДВ са монтажом и пуштањем у рад, роком израде од 150 дана од дана уплате аванса и начином и динамиком плаћања по уговору. Рачуном број 12/15 од 10.07.2015. године је тужени фактурисао тужиоцу део опреме који је до тог тренутка израдио, на укупни износ од 12.000.000,00 динара, са ПДВ-ом 14.400.000,00 динара, све плаћено по претходно испостављеним авансним рачунима туженог. Тужилац је тај рачун вратио туженом уз образложење да роба наведена у рачуну није испоручена. У допису

туженог насловљеном као „стање дуговања и потраживања“, наведено је да наручилац није испунио уговор и да је у току јуна 2015. године постигнут договор да даље плаћање преузме фирма Балкатрон, која је и плаћала по усменом договору и плаћање је још увек у току, да је опрема фактурисана фирми Балкатрон и да се очекује да ће дуговања по фактури бити измирена, да је власник тужиоца у усменом разговору рекао да жели да му се новчана средства врате и да је тужени сагласан да, када фирма Балкатрон измири своје дуговање, тужиоцу врати суму плаћену по авансним рачунима. У поступку је утврђено шта је од опреме тужени произвео, и да произведено не чини линију за производњу крем банане из понуде туженог, те да тужилац наведену опрему није преузео од туженог. Вредност произведене опреме је 9.929.640,00 динара, а укључујући и две фондан машине је 12.000.000,00 динара. Могул за ливење производа у скробу, који неспорно тужени није произвео као део уговорене линије, по својој вредности чини 2/3 од укупно уговорене цене по уговору.

На основу тако утврђених чињеница је другостепени суд закључио да су испуњени услови за раскид уговора због неиспуњења уговорне обавезе од стране туженог, односно за раскид уговора због недостатака који дело чине неупотребљивим.

Пре свега, другостепени суд закључује да је од укупно уговорене цене само износ од 45.000 евра + ПДВ дефинисан као аванс, док остале три рате по дефинисаној динамици плаћања уговорене цене се у уговору не називају авансом, па се уговорени рок за испоруку туженом рачуна од дана исплате износа од 45.000 евра + ПДВ. Ипак, другостепени суд резонује и да, све и да је обавеза на испоруку опреме туженом била условљена уплатом и друге рате по уговору у износу од 94.000 евра + ПДВ коју је тужилац требало да уплати до 25.04.2015. године, и тада тужени није могао правдати своје задоцњење у испуњењу уговорне обавезе неплаћањем дела друге рате у износу од 47.266 евра, нарочито с обзиром на неспорну чињеницу да је тужилац до 02.05.2015. године туженом платио укупно 119.534 евра.

Овакав закључак другостепеног суда нема утемељење у материјалном праву. Ни другостепени суд у образложењу побијане пресуде не даје правне разлоге оваквог закључивања.

Даље, на основу претходних закључака, другостепени суд закључује да је тужилац страна верна уговору и да је након исплате 119.534 евра на име уговорене цене имао право да очекује извршење обавеза са стране туженог на испоруку и монтажу комплетне линије за рад, као заокруженог технолошког процеса. Због тога другостепени суд закључује да се у конкретном случају не ради о задоцњењу туженог у извршењу обавезе, већ о неизвршењу уговорне обавезе, јер ни до уговореног рока, па ни накнадно тужени није израдио машине које чине заокружен технолошки процес линије из уговора.

Ни овај закључак другостепеног суда нема утемељење у материјалном праву.

На основу таквих закључака је другостепени суд сматрао да тужилац има право да раскине уговор и да тражи враћање датог аванса, а да нема обавезу да туженом плати уговорену накнаду. Сматра да се не ради о једностраном раскиду уговора од стране наручиоца у смислу одредбе члана 629. Закона о облигационим односима, јер су

наступили услови за раскид уговора због неиспуњења обавеза од стране туженог, као посленика, односно за раскид уговора због неупотребљивости дела.

Ревизијски суд налази да је погрешна примена материјалног права изражена у другостепеној пресуди због следећег. Према одредбама члана 607. Закона о облигационим односима, посленик, што је у конкретном случају тужени, дужан је да изврши дело како је уговорено, за одређено време, и не одговара за задоцњење настало због тога што му наручилац, у овом случају тужилац, није исплатио дужан предујам, и уопште за задоцњење настало понашањем наручиоца. Према утврђеној садржини уговора, уговорену цену од 275.000 евра у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан плаћања са ПДВ-ом тужилац је требало да плати у износу од 45.000 евра + ПДВ у динарској противвредности авансно одмах након потписивања уговора и 94.000 евра + ПДВ у динарској противвредности 25.04.2015. године. Износ од 68.000 евра + ПДВ у динарској противвредности требало је да плати након завршетка монтаже и потписивања записника о примопредаји, и 68.000 евра + ПДВ у динарској противвредности до 19.03.2016. године. Из овакве одредбе уговора произилази за правилан закључак да се тужилац обавезао да туженом предујми износ од 45.000 евра + ПДВ и износ од 94.000 евра + ПДВ. Овај закључак произилази из садржине одредбе уговора по којој остатак тужилац треба да плати након завршетка монтаже. Предујам или аванс, јесте давање одређеног новчаног износа унапред, за још неиспоручену робу или неизвршено дело по уговору. Када је уговорено да се износ од 45.000 евра са ПДВ-ом плати одмах након потписивања уговора, а износ од 94.000 евра + ПДВ 25.04.2015. године, а након завршетка монтаже и потписивања записника о примопредаји остатак, тада нема разлога да се износ од 94.000 евра + ПДВ платив 25.04.2015. године не сматра предујмом или авансом. И тај износ доспева пре завршетка монтаже и потписивања записника о промопредаји, дакле пре испуњења уговорне обавезе на страни туженог. Део тог износа је тужилац платио по авансним рачунима туженог, дакле као аванс.

Даље, према уговореним условима тужени је имао рок за испоруку од 5 месеци од дана уплате авансних средстава, односно предујма. Тужилац није исплатио цео уговорени предујам, односно аванс. Према томе, није протекло време одређено уговором од 5 месеци од дана уплате авансних средстава, те тужени није у доцњи са испуњењем уговорних обавеза. Због тога нису испуњени услови за раскид уговора са стране тужиоца по одредби члана 124. Закона о облигационим односима. Према тој одредби, у двостраним уговорима, када једна страна не испуни своју обавезу, друга страна може захтевати испуњење обавеза или под прописаним условима раскинути уговор простом изјавом. Противно закључку нижестепених судова, тужилац није страна верна уговору, јер он није платио цео уговорени предујам до уговореног рока. На основу неспорне чињенице да је платио 14.400.000,00 динара по авансним рачунима туженог до 02.05.2015. године, не ослобађа га обавезе да плати и преостали износ од 47.266 евра као уговорени предујам, те како није испунио обавезу по уговору, тужилац не може раскинути уговор због неиспуњења обавезе на страни туженог, за коју обавезу тужени није у доцњи.

Другостепени суд закључује да се не ради ни о задоцњењу са стране туженог, већ о неиспуњењу уговорне обавезе. За то се не виде разлози у образложењу

другостепене пресуде. Такав закључак не стоји јер није утврђено да је уговор раскинут и да је са стране туженог остала неиспуњена обавеза.

Иако је закључио да тужени није испунио уговорену обавезу, другостепени суд закључује да на страни туженог постоји недостатак у испуњењу који дело чини неупотребљивим. Овај закључак је у супротности са претходним закључком да тужени није испунио уговорну обавезу. Неиспуњење уговора и испуњење уговора са недостатком су различите категорије. О недостацима који дело чине неупотребљивим може се говорити када дело буде предато наручиоцу, што конкретно није случај. Овде се ради о томе да је тужени као посленик делимично извео уговорене радове на производњи уговорене линије, и да израђени део опреме није предат тужиоцу. Према томе не стоје разлози за раскид уговора због недостатака који дело чине неупотребљивим, како то сматра другостепени суд.

У утврђеном чињеничном стању судови нису имали услова за закључак да се не ради о једностраном раскиду уговора са стране тужиоца по одредби члана 629. Закона о облигационим односима. Нису имали разлога због тога, што наручени посао са стране туженог није довршен, а није довршен у условима када ни тужилац није предујмио уговорени новчани износ. Из утврђених чињеница не произилази да је разлог због кога тужилац жели да раскине уговор у одступању од уговорених услова са стране туженог, у смислу одредбе члана 608. Закона о облигационим односима, односно да тужени није радио како треба на извршењу уговореног дела и да ће због тога извршено дело имати недостатке, нити да је о томе наручилац упозорио туженог посленика и одредио му примерени рок да рад саобрази својим обавезама. Према стању у списима предмета, пре свега садржини тужбе, произилази да је разлог за раскид од стране тужиоца то што тужени није испоручио уговорену опрему у року од 5 месеци рачунајући од последње уплате тужиоца 20.05.2015. године.

Према изнетом произилази закључак да су нижестепени судови мимо одредаба уговора сматрали предујмом само износ од 45.000 евра + ПДВ у динарској противвредности, што би значило да је рок за испуњење био 5 месеци управо од закључења уговора када је тај износ тужилац по уговору и требало да плати. Међутим, тако није уговорено, већ је уговорен рок за испуњење обавезе туженог 5 месеци од уплате предујма и у износу од 94.000 евра + ПДВ 25.04.2015. године, што тужилац није платио. Према томе, закључак нижестепених судова о испуњености услова за раскид уговора са стране тужиоца због неиспуњења уговорне обавезе са стране туженог није утемељен на утврђеним чињеницама ни на правилној примени материјалног права како је напред указано. Стога се за сада не може прихватити за правилну одлука о усвајању тужбеног захтева за исплату износа од 14.400.000,00 динара на име повраћаја аванса са законском затезном каматом од 20.05.2015. године до исплате, нити одлука о одбијању противтужбеног захтева за исплату 47.266 евра на име преосталог дела прве рате доспеле 26.04.2015. године по наведеној одредби уговора.

Нижестепени судови нису расправили околности у вези дописа туженог у коме је наведено да постоји усмени споразум међу странкама из јуна 2015. године, по коме је тужени сагласан да тужиоцу врати суму плаћену по авансним рачунима када фирма Балкатрон измири своје дуговање према тужиоцу. Из таквог непотпуног утврђења ових чињеница, на којима је заснована другостепена пресуда, произилази да се тужени

сагласио да тужиоцу врати износ примљеног аванса, али није јасно зашто и под којим условима.

Према изнетом, закључак је да нису расправљене битне чињенице од значаја за оцену да ли су испуњени услови за раскид уговора једностраном изјавом тужиоца као наручиоца, или услови за раскид уговора због неиспуњења уговорне обавезе са стране туженог посленика, те каква је воља уговорних страна у спору, с обзиром на утврђену садржину дописа туженог тужиоцу поводом захтева тужиоца за враћање плаћеног аванса. То су разлози због којих су у побијаном делу укинута првостепена и другостепена пресуда, по одредби члана 416. став 2. Закона о парничном поступку и одлучено да се предмет врати првостепеном суду на поновно суђење, како би расправио недостајуће чињенице за правилну одлуку о тужбеном и противтужбеном захтеву у укинутом делу.

**Председник већа – судија
Бранко Станић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић